

مجموعه آثار استادان ایران و اسلام

پیر فلسفه اسلامی

(مروزی پر زندگی و آثار ابو یوسف یعقوب معروف به کندی)

تألیف: دکتر غلامرضا جمشیدنژاد اول

پاییز ۹۲

پیر فلسفه اسلامی

(مروری بر زندگی و آثار ابویوسف یعقوب معروف به کندی)

تألیف: دکتر غلامرضا جمشیدنژاد اول

ویرایش فنی این کتاب بر پایه دستور خط فارسی

مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی انجام شده است.

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: همشهری

نشانی: تهران، بلوار آفریقا، بلوار

گلشهر، پلاک ۱۲ (برج آی تک)، طبقه هفتم، واحد ۶۴

تلفن: ۲۲۰۴۵۳۴۰، دورنگار: ۲۳۰۲۳۵۷۵

سرشناسه

: جمشیدنژاد اول، غلامرضا، ۱۳۳۴ -

عنوان و نام پدیدآور

: پیر فلسفه اسلامی مروری بر زندگی و آثار ابویوسف یعقوب معروف به کندی/تألیف غلامرضا جمشیدنژاد اول.

مشخصات نشر

: تهران: همشهری، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری

: ۱۵۰ ص.

شمارگان

: ۱۱۰۰ - ۲۳۱ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع

: کندی، یعقوب بن اسحاق، ۲۵۲-۱۸۵ق. - سرگذشتنامه.

: فیلسوفان اسلامی - قرن ۳ق. فیلسوفان عرب

رده بندی کنگره

: ۱۳۹۲ ۸-۱۳۷/BBR

رده بندی دیویی

: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی

: ۳۱۲۱۰۱۸

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
فصل اول: زندگی‌نامهٔ کُندی و شخصیت فرهنگی و پایگاه اجتماعی او	۱۱
(۱) زادگاه	۱۱
(۲) تبار و نیاکان	۱۱
(۳) کُندی در کوفه	۱۲
(۴) کُندی در بصره	۱۴
(۵) کُندی در بغداد	۱۷
(۶) عضویت کُندی در بیت‌الحکمه بغداد	۲۰
(۷) کُندی و انبوه شاگردان	۲۶
(۸) کُندی و معلمی خلیفه‌زادگان	۲۷
(۹) کُندی و تحقیقات نجومی	۲۷
(۱۰) کُندی و بنیانگذاری موسیقی‌درمانی	۲۸
(۱۱) اندرز کُندی به شاگردان	۲۹
(۱۲) مصادرهٔ کتابخانه و باغ تحقیقاتی کُندی و تبعیدش به سامرا	۳۰
فصل دوم: کتاب‌ها و تألیفات کُندی	۳۳
(۱) گروه‌بندی آثار کُندی	۳۳
(۲) نگاهی به یکی از آثار کُندی: رسالة في الابانة عن وحدانية الله	۳۴
(۳) روش پژوهش کُندی	۳۸
(۴) کُندی و معتزله	۴۱

فصل سوم: پیدایش نخستین گفتمان‌های کلامی و فلسفی در

جهان اسلام.....	۵۱
۱) سرچشمه‌ها و مآذهای خام.....	۵۱
۲) نقش آموزه‌های دینی در شکل‌گیری فرهنگ جدید.....	۵۴
۳) نقش بنیادین قرآن مجید در انگیزش خردورزی و پژوهش‌های کلامی و ...	۵۵
۴) ضرورت توجه به مبانی تفکیک (جداسازی اندیشه‌های ناب اسلامی).....	۵۸
۵) نگاهی به دیدگاه خاورشناسان در این زمینه.....	۶۰
فصل چهارم: پژوهش در اندیشه‌های فلسفی کُندی.....	۶۵
۱) کُندی مؤلف نخستین فرهنگ فلسفی در اسلام.....	۶۵
۲) فلسفه و فیلسوف از دیدگاه کُندی.....	۶۶
۳) نگاهی به برنامه‌ها و روش پژوهش فلسفی کُندی.....	۷۰
۴) کُندی و حقیقت‌جویی.....	۷۳
۵) کُندی و سازگاری میان دین و فلسفه.....	۷۷
۶) ساختار جهان از دیدگاه کُندی.....	۸۸
۷) حدوث (تولیدی) جهان.....	۹۲
۸) مبانی ریاضی فلسفی کُندی در اثبات حدوث جهان.....	۹۶
۹) کُندی و تصحیح برخی از اشتباهات ارسطو در زمینه حدوث و قدم جهان.....	۱۰۱
فصل پنجم: هستی خدا در دیدگاه فلسفی کُندی.....	۱۰۵
۱) دلیل‌های هستی خدا.....	۱۰۵
۲) انتظار فلسفی کُندی از ما در این زمینه.....	۱۱۴
۳) صفتهای خدای متعال.....	۱۱۸
۴) نظریه کُندی در پیوند میان صفتهای ذات الهی.....	۱۲۲
۵) نظریه کُندی در زمینه کنش (فعل).....	۱۲۳
۶) تأثیر اندیشه‌های فلسفی و علمی کُندی بر فرهنگ و تمدن اروپایی.....	۱۳۱
۷) کُندی و ارسطو.....	۱۳۳
۸) کُندی و افلاطون.....	۱۳۵
۹) کُندی و سیرت فلسفی.....	۱۴۰
منابع و مأخذ.....	۱۴۹

اختصارها

۱. ر.ک: رجوع کنید
۲. ص: صفحه
۳. صص: صفحه‌ها
۴. ج: جلد
۵. حک: حکومت
۶. ق: هجری قمری
۷. م: میلادی
۸. ش: شمسی
۹. پ.م: پیش از میلاد
۱۰. د: در گذشته
۱۱. ج.م: جمع مطالب
۱۲. قس: قیاس کنید
۱۳. (ه.م): در همین مأخذ
۱۴. خ: خورشیدی
۱۵. چ: چاپ

نخستین فیلسوف دانشمند جهان اسلام، ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق، معروف به کندی است که در سده‌های دوم و سوم هجری / هشتم و نهم میلادی، در کانون‌های فعال فرهنگ اسلامی آن روزگار، یعنی: در شهرهای بصره و کوفه و بغداد برآمد و پیوسته با اعتماد به نفس و تلاش پیگیر و اراده استوار، شباروز رنج تحصیل را به جان خرید و عاشق گونه رشته‌ها و گرایشهای مختلف و حتی گاهی به ظاهر متضاد معرفت را دنبال کرد: همان که پس از تبحر در منطق و فلسفه و طب و حساب و هندسه و موسیقی، نازه به یادگیری زبانهای پهلوی و سریانی و یونانی روی آورد. در همان حال با فرهنگ‌ها و فلسفه‌های ایرانی و هندی و یونانی هم، روز به روز آشنایی بیشتری یافته با الهام‌گیری از آموزه‌های وحیانی قرآن مجید، در همه زمینه‌های شناختی مطرح شده در عصر خویش، کتاب‌هایی تألیف کرد که ما اینک در این اثر، در خلال پنج بخش، به تفصیلی که در فهرست مطالب آمده است با بهره‌گیری از همان‌ها به سیری در زندگانی، آثار و اندیشه‌های او می‌پردازیم و با پژوهشی که در «اندیشه‌های فلسفی کندی» انجام می‌دهیم، امیدواریم در بازشناسی فلسفه او به زبانی ساده، به همگان، به‌ویژه جوانان عزیز کشورمان، از این راه خدمتی ارائه دهیم.

تلاش خواهیم کرد در این زمینه از کتاب‌های ارزشمندی که کندی تألیف کرده است (در حدود ۲۷۰ کتاب و رساله) و ابن ندیم آنها را به هفده گروه تقسیم کرده و نیز از کتاب‌های او که به زبان لاتین ترجمه شده و پیوسته مورد استفاده دانشمندان اروپایی قرار داشته‌اند و... استفاده کنیم و اندیشه‌های فلسفی و کلامی او را بازناسیم. از اندیشه‌های کندی در گفتمان‌های فلسفی، همچون: هستی و شناخت خدا و صفات‌های او بحث خواهیم کرد. نیز نظر او را در باب جهان، ماده، زمان و مکان خواهیم پژوهید و سپس به بیان تفسیرهای او در باب رفتارهای ادمیان، شایست و ناشایست کارها، جبر و اختیار، شناخت‌شناسی، اخلاق، پیامبری و... خواهیم پرداخت و از اندیشه‌های او در پی‌افکنی کاخ رفیع فلسفه اسلامی سخن خواهیم گفت و همچنین از نظریه‌های او در زمینه‌های پرورش شاگردان، تحقیقات نجومی، داروشناسی، بنیان‌گذاری موسیقی درمانی و... گفت‌وگو خواهیم کرد و رخدادهای زندگی و سرنوشت کتابخانه کندی و داستان مصادره آن، و وجود باغ تحقیقاتی او را خواهیم کاوید.

همچنین از پیش‌زمینه‌های فکری وی، به‌ویژه از پیدایش متکلمان در جهان اسلام، پیش از وی، گفتگو خواهیم کرد و از مباحث‌هایی پرده بر خواهیم داشت که او در فرهنگ اسلامی برای نخستین بار مطرح کرده و یا به آنها سامانی نوین داده است.

تهران دارآباد مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی

بهار ۱۳۹۱ دکتر غلامرضا جمشیدنژاد اول